

Anna Rybak

Studenckie Koło Naukowe „Progress”

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

- opiekun naukowy mgr Mariusz Pyra

POTENCJAŁ INNOWACYJNY PRZEDSIĘBIORSTW WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Streszczenie

Przedsiębiorstwa dążące do uzyskania oraz utrzymania przewagi konkurencyjnej są zobowiązane do obserwacji zachodzących zmian na rynku oraz reakcji na nie. Podążanie za zmianami gospodarczymi i rynkowymi daje możliwość wypracowania skutecznych strategii. Rozwój przedsiębiorstw jest ściśle związany z podejmowaniem działań innowacyjnych, które są źródłem osiągnięcia przewagi konkurencyjnej. Aktywność innowacyjna może być podejmowana w różnych zakresach, uzależniona jest od posiadanego potencjału innowacyjnego. Należy zaznaczyć, że wyznaczana strategia innowacyjna powinna być adekwatna do posiadanych zasobów.

Zebrane dane umożliwiły określenie istoty innowacyjności przedsiębiorstw, jej rolę oraz ocenę stopnia podejmowanej działalności innowacyjnej wśród przedsiębiorstw województwa lubelskiego w odniesieniu do całego kraju. Aktywność innowacyjna w Polsce niestety jest w dalszym ciągu na niskim poziomie. Ponoszone nakłady finansowe nie wyznaczają poprawy stopnia innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Wśród przedsiębiorstw pojawiają się bariery, które hamują wdrażanie działalności innowacyjnej. Należy zadbać o prowadzenie polityki proinnowacyjnej wśród przedsiębiorców oraz samorządów terytorialnych.

Wstęp

W dobie rozwijającej się gospodarki, przedsiębiorstwo zмага się z dostosowaniem do nieustających wahań zjawisk rynkowych. O właściwym funkcjonowaniu przedsiębiorstwa decyduje odpowiednie zarządzanie, organizacja, obserwacja i reagowanie na działania konkurencji oraz wprowadzanie ciągłych zmian wyznaczających rozwój i dostosowanie do dynamiki całej gospodarki. W związku z tym, wszystkie procesy zachodzące w systemie gospodarczym mają swoje odzwierciedlenie w działaniach innowacyjnych wprowadzanych w przedsiębiorstwach. We współczesnym świecie innowacje oraz działalność innowacyjna znajdują się w szerokim kręgu zainteresowań nauki oraz praktyki gospodarczej przedsiębiorstw, jak również władz publicznych. Stanowią determinantę konkurencyjności i rozwoju gospodarczego. Innowacyjność przedsiębiorstw stanowi również źródło przewagi konkurencyjnej.

Wobec tego celem niniejszego artykułu była analiza zjawiska innowacyjności wśród przedsiębiorstw województwa lubelskiego. Realizacji celu służy teoretyczne ukazanie istoty innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw oraz przedstawienie zebranych danych dotyczących poziomu działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego.

Material i metoda

Główny materiał wykorzystany w niniejszej pracy stanowiła literatura przedmiotu i dane Głównego Urzędu Statystycznego z lat 2006 - 2014. W pracy zastosowano krytyczną analizę literatury przedmiotu oraz desk research, czyli badanie polegające na analizie danych wtórnych (dane GUS).

Teoretyczne aspekty innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw

Termin „innowacja” kojarzony jest z czymś zupełnie nowym, dotychczas nieznanym i niedostępnym. Dotyczy nie tylko nowych produktów, technologii, ale również rozwiązań organizacyjnych i marketingowych. Wraz z rozwojem koncepcji zarządzania przedsiębiorstwem, w literaturze pojawiło się wiele sposobów definiowania innowacji. Zróżnicowanie opracowanych definicji wynika m.in. z wielowymiarowego jej postrzegania według stopnia nowości oraz obszaru wprowadzanych zmian.

Kluczową teorię innowacji określił Schumpeter (1960) w następujących zasadach:

1. Wprowadzanie nowych lub udoskonalonych wyrobów do produkcji, a także inicjowanie udoskonalonej lub też nowej metody produkcji.
2. Otwarcie się na nowe rynki zbytu.
3. Wdrażanie nowego sposobu sprzedaży lub zakupu w przedsiębiorstwie.
4. Zastosowanie nowych surowców, półfabrykatów jak również wykorzystanie nowej metody organizacji produkcji.
5. Wykorzystanie nowej formy organizacji przedsiębiorstwa.

Według Oslo Manual – międzynarodowego podręcznika metodologicznego z zakresu badań statystycznych innowacji – innowacja to zastosowanie nowego lub znacznie ulepszanego rozwiązania w przedsiębiorstwie, dotyczącego produktu, procesu, organizacji bądź marketingu (Podręcznik Oslo, 2008).

Inna definicja określa innowacje jako celowe i zorganizowane działanie przyczyniające się do osiągnięcia pozytywnych rezultatów ekonomicznych, wpływających na korzystniejsze zaspokojenie potrzeb konsumentów oraz efektywniejsze gospodarowanie zasobami przedsiębiorstwa (Niedzielski i in., 2007). Właściwe zastosowanie innowacji wynika z podjęcia konkretnego jej rodzaju, stosownego do posiadanych zasobów.

Klasyfikacja innowacji według Podręcznika Oslo uwzględnia:

- innowacje produktowe,
- innowacje procesowe,
- innowacje organizacyjne,
- innowacje marketingowe (Podręcznik Oslo, 2008).

Innowacje produktowe dotyczą wprowadzania przez przedsiębiorstwo nowych produktów na rynek lub znaczące ulepszanie produktów oferowanych dotychczas. Zmiany te nawiązują do cech danych produktów lub też sposobu ich wykorzystywania. Należy do nich udoskonalenie w specyfikacji technicznej, użycie nowych surowców w produkcji lub stworzenie nowego sposobu ich wykorzystania. Odnośnie usług innowacją produktową stanowi wprowadzenie nowej usługi a także rozszerzanie dotychczas oferowanych usług poprzez dodatkowe funkcje lub cechy (Perenc, Hołub-Iwan, 2011). Innowacje tego typu mogą wiązać się z zupełnie nowymi technologiami, łączyć istniejące technologie poprzez ich nowe zastosowanie lub też mogą stanowić wykorzystanie nowej wiedzy. Mianem innowacji produktowej nie można określić sezonowości produkcji, lecz konkretne zmiany i nowe udogodnienia wprowadzane w danym produkcie.

Innowacje procesowe stanowią znaczące zmiany w procesie polegające na wdrożeniu nowej lub szeroko udoskonalonej metody produkcji bądź dostawy. Metody te mogą zawierać się w zmianach organizacji produkcji lub urządzenia jak również mogą stanowić połączenie tych zmian. Do innowacji procesowych można także zaliczyć wykorzystanie nowo zdobytej wiedzy. Wdrażane innowacje tego typu mogą stanowić potrzebę zwiększenia efektywności produkcji bądź zmianę sposobu dostarczania produktów (Knosala i in., 2014). Ich celem jest umożliwienie obniżenia kosztów produkcji lub świadczenia usług, a także podniesienie jakości danego produktu (dobra lub usługi). Do innowacji procesowych należeć może automatyzacja linii produkcyjnej, a w szczególności nowe metody i narzędzia zaopatrywania się w zasoby oraz ich alokacja wewnątrz przedsiębiorstwa (Perenc, Hołub-Iwan, 2011). Innowacja organizacyjna polega na wdrożeniu nowej metody organizacyjnej wobec panujących zasad działania przedsiębiorstwa, organizacji miejsca pracy oraz stosunkach z otoczeniem. W tym zakresie dotyczy również zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie. Innowacje organizacyjne stanowią wynik strategicznych decyzji podejmowanych przez kierownictwo. Innowacje organizacyjne są czynnikiem wspierającym innowacje produktowe oraz procesowe, ale również same mogą przyczynić się do efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa. Mogą istotnie wpłynąć na podniesienie jakości i wydajności pracy jak zarówno wykorzystywania nowej wiedzy i nowych technologii (GUS, 2015). Innowacje organizacyjne mogą przyczynić się do zwiększenia jakości oraz wydajności pracy, przepływu informacji a także wykorzystania potencjału technologicznego oraz nabytej

wiedzy (Podręcznik Oslo, 2008). Celem ich wdrażania jest obniżenie kosztów organizacyjnych oraz transakcyjnych, poprawa wydajności pracy, polepszenie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstwa dzięki zasobom ludzkim. Innowacje organizacyjne odnoszą się do wykorzystania kapitału intelektualnego oraz nieustannego podnoszenia jego poziomu.

Ostatnim tego typu rodzajem innowacji są innowacje marketingowe, polegające na wdrażaniu zmian w zakresie metod marketingowych. Należą do nich wyraźne zmiany strategii promocyjnej, polityki cenowej, zmiany wyglądu oraz opakowania produktu, które mogą przyczynić się do wzrostu sprzedaży. Do innowacji marketingowej można również zaliczyć ukierunkowanie na pozyskanie nowych klientów, a wraz z nią wzrostu sprzedaży oraz zwiększenia udziału rynkowego. Ich celem jest zaspokajanie potrzeb klienta, a także ich rozpoznawanie i tworzenie. Innowacje marketingowe mogą być skierowane na nowe produkty lub już istniejące. Nie stanowią ich zmiany w instrumentach marketingowych związane z sezonowością oraz o charakterze regularnym, rutynowym. Dotyczą metod niestosowanych jeszcze przez przedsiębiorstwo (Perenc, Hołub-Iwan, 2011).

Innowacyjność przedsiębiorstw dotyczy każdego przedsiębiorstwa, które w swoim zarządzaniu ujmuje postawy na rzecz rozwoju oraz umacniania konkurencyjności. Innowacyjność oznacza proces, na który składa się działanie w kierunku wprowadzania innowacji. Proces innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw stanowi bardzo ważny element jego rozwoju oraz osiągnięcia przewagi konkurencyjnej. Poziom innowacyjności często mierzy się poprzez ilość wprowadzonych innowacji oraz wielkość poniesionych nakładów na te działania. Innowacyjność nie tylko ściśle łączy się z posiadanymi zasobami, ale szczególnie z umiejętnością ich wykorzystania w procesie realizacji innowacji, co stanowi dojrzałość innowacyjną (Niedzielski, 2005).

Poziom innowacyjności przedsiębiorstwa zależy szczególnie od świadomości kadry zarządzającej wobec potrzeby wdrażania rozwiązań innowacyjnych. Goszka (2008) stwierdza, że jednym z ważniejszych elementów potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa jest świadomość potrzeby wdrożenia innowacji. Składniki potencjału wyróżnili także Popławski i in. (2008) biorąc pod uwagę obszary organizacji i zarządzania oraz finansów. Według autora do składników sfery organizacji i zarządzania należą: doświadczenie, wiedza, umiejętności menedżerskie kadr kierowniczych oraz zarządzających projektami; system zarządzania całym przedsiębiorstwem; zdolność obserwacji otoczenia; strategia rozwoju; elastyczność struktury organizacyjnej. Do składników sfery finansów należą zaś: doświadczenie i wiedza kadry finansowo-księgowej; potencjał finansowy przedsiębiorstwa; dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, korzystanie z doradztwa finansowego, stosowane systemy rachunkowości zarządczej. Potencjał innowacyjny to zasoby, którymi przedsiębiorstwo powinno dysponować i odpowiednio kierować, aby móc kreować innowacje.

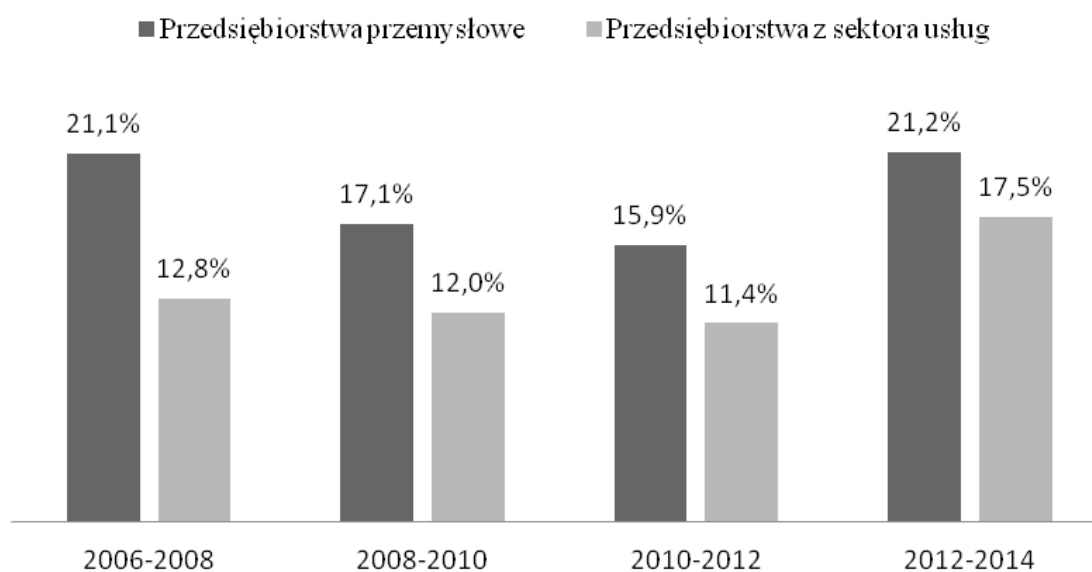
Przedsiębiorstwo można nazwać innowacyjnym, jeżeli wdraża procesy innowacji począwszy od kreatywnych pomysłów, wykorzystywanie doświadczeń, stosowania prac badawczo-rozwojowych oraz rozwiązań w zakresie technologii oraz zarządzania.

Przedsiębiorstwo innowacyjne swoim działaniem obejmuje trzy podstawowe elementy: kreuje nowy pomysł, realizuje dany pomysł w praktyce oraz finansuje jego realizację. Inaczej przedsiębiorstwo innowacyjne można scharakteryzować jako zdolne oraz skłonne do nieustannego poszukiwania i stosowania w praktyce nowych koncepcji, pomysłów, wynalazków, a także wyników badań naukowych. Innowacyjne przedsiębiorstwo kreuje, absorbuje i angażuje nowe produkty lub usługi, jak również jest przygotowane do ciągłego przystosowania się do zmian zachodzących na rynku i w otoczeniu (Knap-Stefaniuk, 2010). Można również wskazać cechy przedsiębiorstwa, które decydują o sukcesach w działalności innowacyjnej. Należą do nich: właściwe zarządzanie, wykorzystanie kluczowych kompetencji, konkretna strategia innowacyjna, odpowiednio dobrana technologia produkcji, elastyczność wobec rynku oraz dostawców, dostrzeganie wniosków z rywalizacji konkurencyjnej, instytucjonalne wsparcie w zakresie finansowania.

Według podstawowej definicji, za przedsiębiorstwo innowacyjne jest uznawana firma, która w wyznaczonym okresie objętym badaniem wdrożyła co najmniej jedną innowację (nowy produkt lub proces), (Podręcznik Oslo, 2008). W dostępnych analizach wyników badań z działalności innowacyjnej, przeprowadzanych przez GUS, za przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną traktuje się przedsiębiorstwo ponoszące nakłady finansowe na tę działalność (GUS, 2006). Zatem stąd wynika, że nie każde przedsiębiorstwo prowadzące działalność innowacyjną jest przedsiębiorstwem innowacyjnym. Może ponieść koszty finansowe na działalność innowacyjną, lecz napotkać barierę blokującą możliwość wdrożenia innowacji.

Potencjał innowacyjny przedsiębiorstw województwa lubelskiego

Badając potencjał innowacyjny przedsiębiorstw województwa lubelskiego przede wszystkim należy wziąć pod uwagę udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw działających na jego terenie. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych wraz z podziałem na sektory został przedstawiony na rycinie 1.

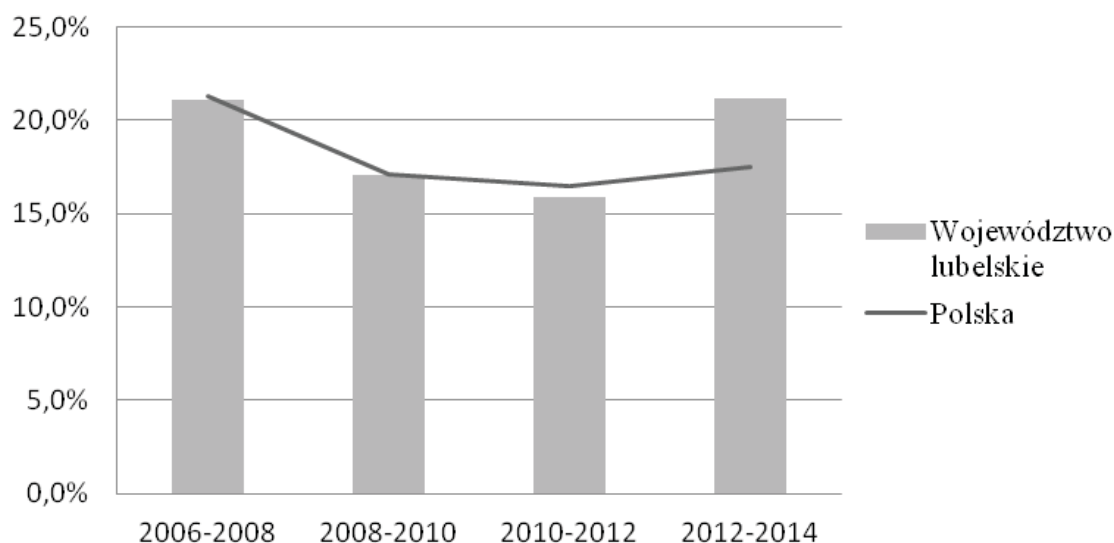

Ryc. 1. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw na terenie województwa lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na przestrzeni lat 2006-2008 działalność innowacyjną w województwie lubelskim podjęło 21,1% przedsiębiorstw przemysłowych, zaś znacznie mniej bo tylko 12,8% przedsiębiorstw z sektora usług. W latach 2008-2010 udział przedsiębiorstw innowacyjnych, przemysłowych spadł o 4 p.p., a przedsiębiorstw innowacyjnych z sektora usług tylko o 0,8% p.p. Kolejny okres 2010-2012 stanowił jeszcze większy spadek w stosunku do lat bazowych. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych stanowiła 15,9%, a przedsiębiorstw z sektora usług 11,4%. Lata 2012-2014 napawają optymizmem odnośnie aktywizacji działalności innowacyjnej wśród przedsiębiorstw. Nastąpił powrót do poziomu z lat 2006-2008, udział przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych wyniósł 21,2%, zaś z sektora usług – 17,5%.

Analizując udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw województwa lubelskiego, warto odnieść się do poziomu działalności innowacyjnej w latach 2008-2014 w całym kraju. Udział przedsiębiorstw przemysłowych innowacyjnych w odniesieniu do średniego udziału przedsiębiorstw innowacyjnych, z tego sektora, w Polsce zaprezentowano na rycinie 2.

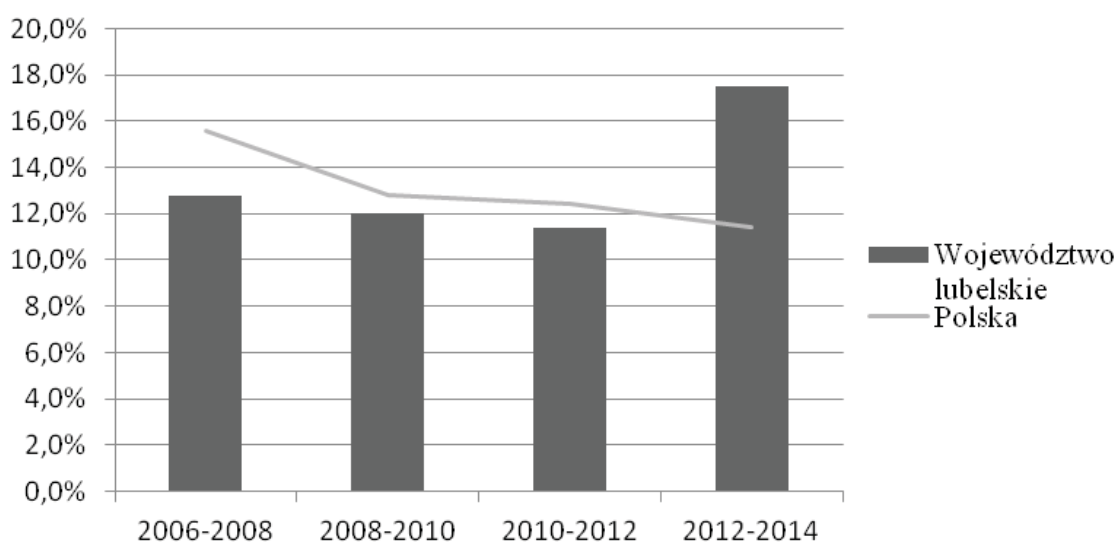

Ryc. 2. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych wśród przedsiębiorstw przemysłowych z województwa lubelskiego oraz całego kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Z przedstawionego wykresu wynika, że przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego podejmują działalność innowacyjną w bardzo zbliżonym stopniu do udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w całym kraju. Lata 2012-2014 wykazują udział przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych na poziomie 21,2%, czyli 3,7% powyżej poziomu innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych w całym kraju.

Dane dotyczące przedsiębiorstw innowacyjnych województwa lubelskiego z sektora usług w odniesieniu do ogólnego poziomu działalności innowacyjnej wśród tych przedsiębiorstw całego kraju przedstawiono na rycinie 3.

Ryc. 3. Udział przedsiębiorstw innowacyjnych wśród przedsiębiorstw z sektora usług z województwa lubelskiego oraz całego kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych z sektora usług w województwie lubelskim, w latach 2006-2008 był znacznie niższy niż krajowy udział przedsiębiorstw innowacyjnych badanego sektora. Kolejne lata wykazują zmniejszenie dysproporcji. Dane za okres 2012-2014 świadczą o znacznym wzroście poziomu innowacyjności w województwie lubelskim. Działania te odzwierciedlają się również w przewyższeniu średniego udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w całym kraju.

W celu zbadania zróżnicowania poziomu innowacyjności, pozyskane dane zostały przedstawione w ujęciu regionalnym (tab. 1).

Tab. 1. Przedsiębiorstwa innowacyjne w latach 2008-2014 w ujęciu regionalnym

Województwo	PRZEMYSŁ			USŁUGI		
	2008-2010	2010-2012	2012-2014	2008-2010	2010-2012	2012-2014
Dolnośląskie	16,6%	20,7%	22,1%	13,3%	12,9%	10,5%
Kujawsko-pomorskie	17,9%	17,5%	14,9%	9,4%	10,8%	10,0%
Lubelskie	17,1%	15,9%	21,2%	12,0%	11,4%	17,5%
Lubuskie	15,9%	16,4%	15,5%	10,9%	11,2%	5,5%
Łódzkie	13,4%	13,7%	15,2%	10,3%	11,4%	11,9%
Małopolskie	16,3%	17,4%	15,6%	12,8%	13,0%	11,5%
Mazowieckie	17,3%	15,3%	19,1%	15,6%	16,9%	15,1%
Opolskie	19,3%	22,3%	19,5%	13,7%	5,7%	15,7%
Podkarpackie	20,7%	17,9%	18,4%	12,8%	11,6%	10,8%
Podlaskie	17,0%	22,0%	18,7%	8,3%	8,1%	10,6%
Pomorskie	15,3%	11,0%	16,5%	13,4%	10,7%	8,1%
Śląskie	20,3%	19,1%	19,9%	12,4%	8,9%	11,4%
Świętokrzyskie	16,5%	18,2%	14,2%	11,4%	8,4%	8,1%
Warmińsko-mazurskie	18,6%	18,6%	17,4%	8,7%	5,3%	4,4%
Wielkopolskie	16,2%	12,0%	14,9%	12,4%	11,6%	7,7%
Zachodniopomorskie	15,5%	18,2%	17,4%	11,9%	11,7%	10,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W okresie 2008-2010 największy udział przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych został odnotowany w województwie podkarpackim – 20,7%. Lubelszczyzna swoim udziałem 17,1% zajęła 7 pozycję. Wśród sektora usług największy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych występował w województwie mazowieckim – 15,6%. Województwo lubelskie swoim udziałem – 12% uzyskało 9 miejsce na tle kraju.

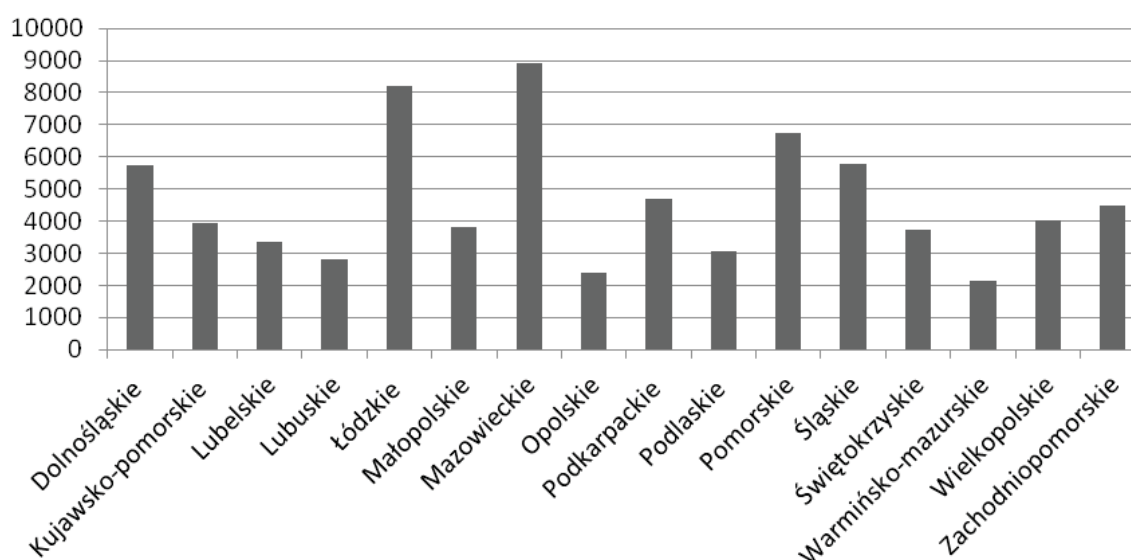

W latach 2010-2012 największy udział przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych osiągnęło województwo opolskie z wynikiem 22,3%. Województwo lubelskie wówczas zajmowało 12 pozycję, z wynikiem 15,9%. W sektorze usług największym udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych w badanym okresie charakteryzowało się województwo mazowieckie – 16,9%. Lubelszczyzna pod względem działalności innowacyjnej wśród przedsiębiorstw z sektora usług zajmowała 7 pozycję wraz z województwem łódzkim z rezultatem 11,4%.

Dane z lat 2012-2014 wykazują istotne zmiany w stosunku do poprzedniego okresu. Wśród przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych największy ich udział na poziomie 22,1% odnotowano w województwie dolnośląskim. Województwo lubelskie zajęło drugą pozycję z różnicą niespełna 1 punktu procentowego. Największy udział przedsiębiorstw innowacyjnych z sektora usług wykazało także województwo lubelskie – 17,5%.

W obu sektorach działalności nastąpił wzrost udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie lubelskim w latach 2012-2014. Jest to pozytywny sygnał w aspekcie rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw badanego regionu.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw wiąże się również z ponoszeniem nakładów finansowych. Od ich poziomu zależy realizacja procesu innowacyjnego. Odnosząc się do badań potencjału innowacyjnego wskazane jest również, aby dokonać analizy ponoszonych nakładów finansowych na działalność innowacyjną. Średni poziom nakładów przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych z lat 2008-2014 w ujęciu regionalnym prezentuje rycina 4.

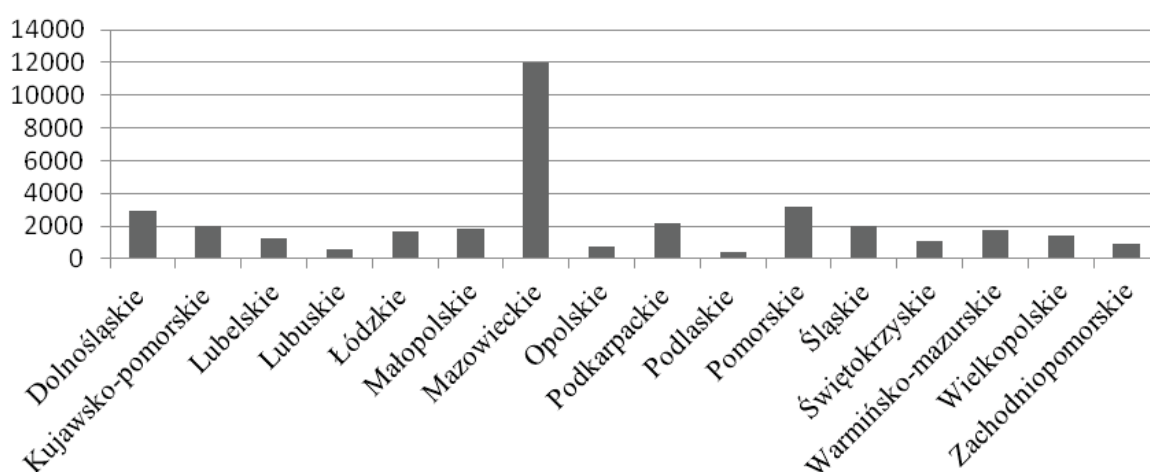

Ryc. 4. Średnie nakłady finansowe na działalność innowacyjną przypadające na jedno przedsiębiorstwo innowacyjne przemysłowe poniesione w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Dane zobrazowane na rycinie świadczą, że największe nakłady na działalność innowacyjną osiągnęły przedsiębiorstwa przemysłowe z województwa mazowieckiego. Średnia poniesionych nakładów z lat 2008-2014 przypadających na jedno przedsiębiorstwo wyniosła 8897 zł. Województwo lubelskie należy do grupy regionów o najniższym poziomie ponoszonych nakładów na działalność innowacyjną. Średnie nakłady przypadające na jedno przedsiębiorstwo w badanym okresie wyniosły zaledwie 3360 zł, pod tym względem Lubelszczyzna zajmuje 12 pozycję wśród województw całego kraju.

Nakłady finansowe na działalność innowacyjną wśród przedsiębiorstw z sektora usług są znacznie mniejsze niż w sektorze przemysłowym. Średnie nakłady poniesione w latach 2008-2014 na tę działalność prezentuje rycina 5.

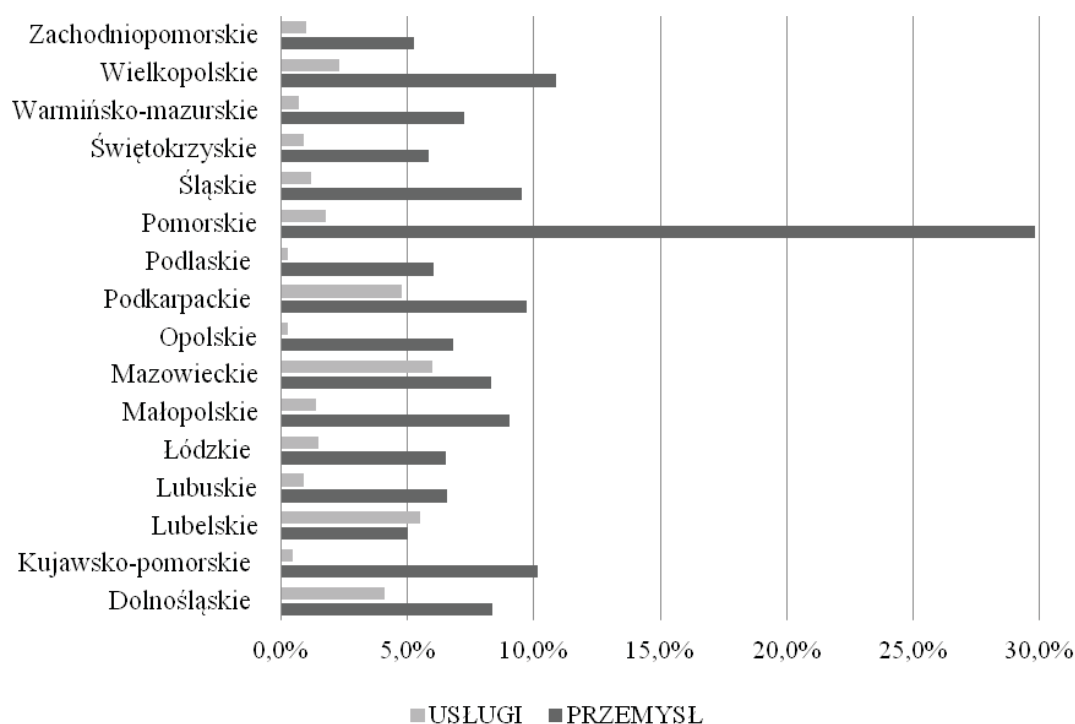
Ryc. 5. Średnie nakłady finansowe na działalność innowacyjną przypadające na jedno przedsiębiorstwo innowacyjne z sektora usług poniesione w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Największy poziom nakładów na działalność innowacyjną poniosło województwo mazowieckie. Średnie nakłady przypadające na jedno przedsiębiorstwo innowacyjne z sektora usług w tym regionie wyniosły 12019 zł. Pozostałe regiony poniosły znacznie mniejsze nakłady. Przedsiębiorstwa województwa lubelskiego odnotowały średnie nakłady na poziomie 1251 zł, prawie dziesięciokrotnie mniejsze niż województwo mazowieckie.

Niskie nakłady przeznaczane na działalność innowacyjną stanowią czynnik osłabiający perspektywę rozwoju województwa lubelskiego.

Jednym ze sposobów pomiaru efektywności działalności innowacyjnej jest ocena przychodów uzyskanych ze sprzedaży nowych lub istotnie ulepszonych produktów. Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych według poszczególnych województw przedstawiono na rycinie 6.

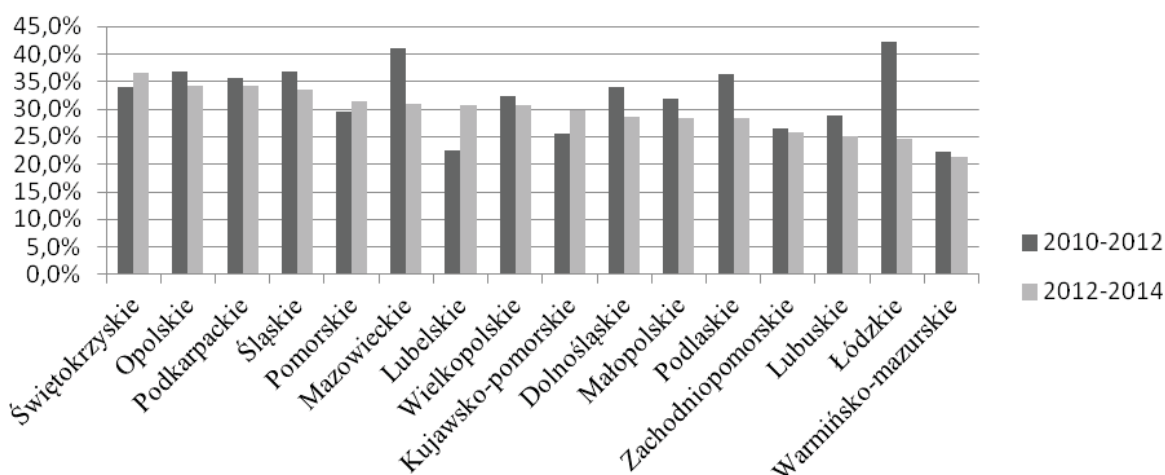
Ryc. 6. Średni udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ogółem uzyskanych w latach 2008-2014, według poszczególnych województw
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Największy odsetek przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wśród przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2008-2014 wykazało województwo pomorskie. Średnia tych przychodów w badanym okresie wyniosła niespełna 30%. Tak wysoki udział uzyskało tylko województwo pomorskie. Badane województwo lubelskie w latach 2008-2014 uzyskało średnie przychody ze sprzedaży innowacyjnych produktów na poziomie 5% ogółu pozyskanych przychodów. Należy do grupy województw o najniższych przychodach z działalności innowacyjnej.

O wiele mniejszy udział stanowią przychody przedsiębiorstw usługowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych. Najwyższe przychody z tego zakresu osiągnęło województwo mazowieckie na poziomie 6%, zaś Lubelszczyzna 5,5% i z takim wynikiem zajmuje 2 pozycję na tle całego kraju.

Tak niski udział przychodów z tytułu sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w ogólnych przychodach netto świadczy o tym, że prowadzona działalność nie jest dostatecznie przełożona na sukces ekonomiczny, o którym można mówić w przypadku województwa pomorskiego.

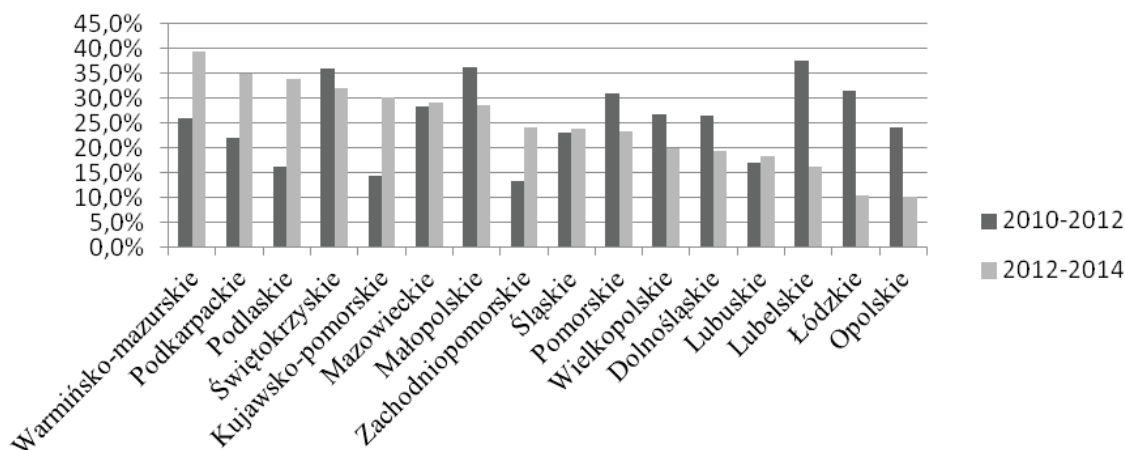
Istotny element działalności przedsiębiorstwa stanowi również współpraca z innymi podmiotami, która umożliwia szerszy dostęp do wiedzy oraz nowych technologii. Daje możliwość obniżenia kosztów, a także ryzyka podejmowanej działalności, sprzyja wymianie doświadczeń i wiedzy. Wobec tego należy przeanalizować poziom współpracy wśród przedsiębiorstw, który został przedstawiony na rycinach 7 i 8.

Ryc. 7. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2010-2014 w % przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie według województw
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Współpraca wśród przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2010-2012 była najczęściej podejmowana w przedsiębiorstwach województwa łódzkiego. Wartość ta stanowiła 42,2% w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie. W okresie 2012-2014 największy udział przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej ukształtował się na poziomie 36,6%, w województwie świętokrzyskim. Udział przedsiębiorstw przemysłowych z województwa lubelskiego w latach 2010-2012 w zakresie badanej współpracy stanowił tylko 22,4% przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie. Sytuacja uległa poprawie w okresie 2012-2014 – badana wartość wzrosła do poziomu 30,7%, co stanowi już drugi pozytywny sygnał w odniesieniu do podnoszenia poziomu innowacyjności województwa lubelskiego.

Wśród przedsiębiorstw z sektora usług badana kategoria kształtuje się następująco.

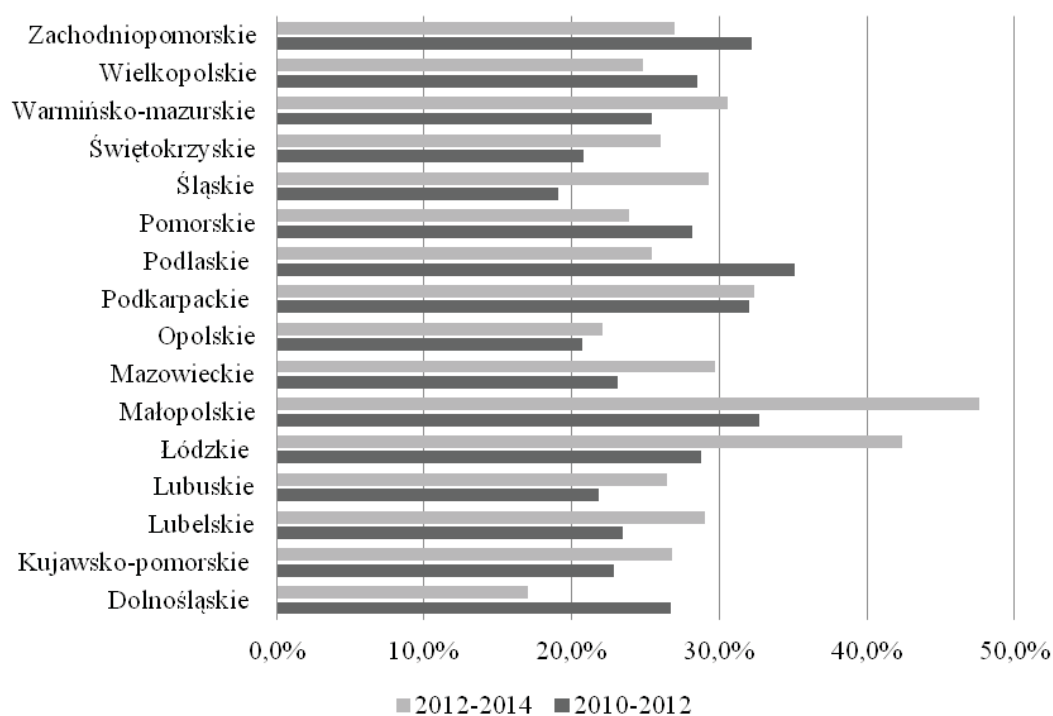

Ryc. 8. Przedsiębiorstwa z sektora usług, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2010-2014 w % przedsiębiorstw z sektora usług aktywnych innowacyjnie według województw
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Współpraca wśród przedsiębiorstw z sektora usług w zakresie działalności innowacyjnej w latach 2010-2012 była najczęściej podejmowana w przedsiębiorstwach województwa lubelskiego. Wartość ta stanowiła 37,5% w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie. W latach 2012-2014 największy udział przedsiębiorstw z sektora usług, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej wyniósł 39,3% wśród przedsiębiorstw z sektora usług aktywnych innowacyjnie. Dana wartość została osiągnięta w województwie warmińsko-mazurskim. Województwo lubelskie w okresie 2012-2014 znacznie obniżyło poziom współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, wyniósł on tylko 16,3%.

Źródłem rozwoju regionów jest także publiczne wsparcie działalności innowacyjnej. Pomoc publiczna polega na wspieraniu przez władze publiczne działalności przedsiębiorstw. Wsparcie dla działalności innowacyjnej wiąże się z tworzeniem dla przedsiębiorstw lepszych warunków do wprowadzania innowacji, stwarzając preferencyjne i uprzywilejowane, w stosunku do rynkowych, warunki prowadzenia działalności. Zgodnie z zakresem prowadzonych badań, publiczne wsparcie dla działalności innowacyjnej może pochodzić od instytucji krajowych (w tym od jednostek szczebla lokalnego i jednostek szczebla centralnego) oraz z Unii Europejskiej (w tym z Programu Ramowego „Horyzont 2020”), (GUS, 2015).

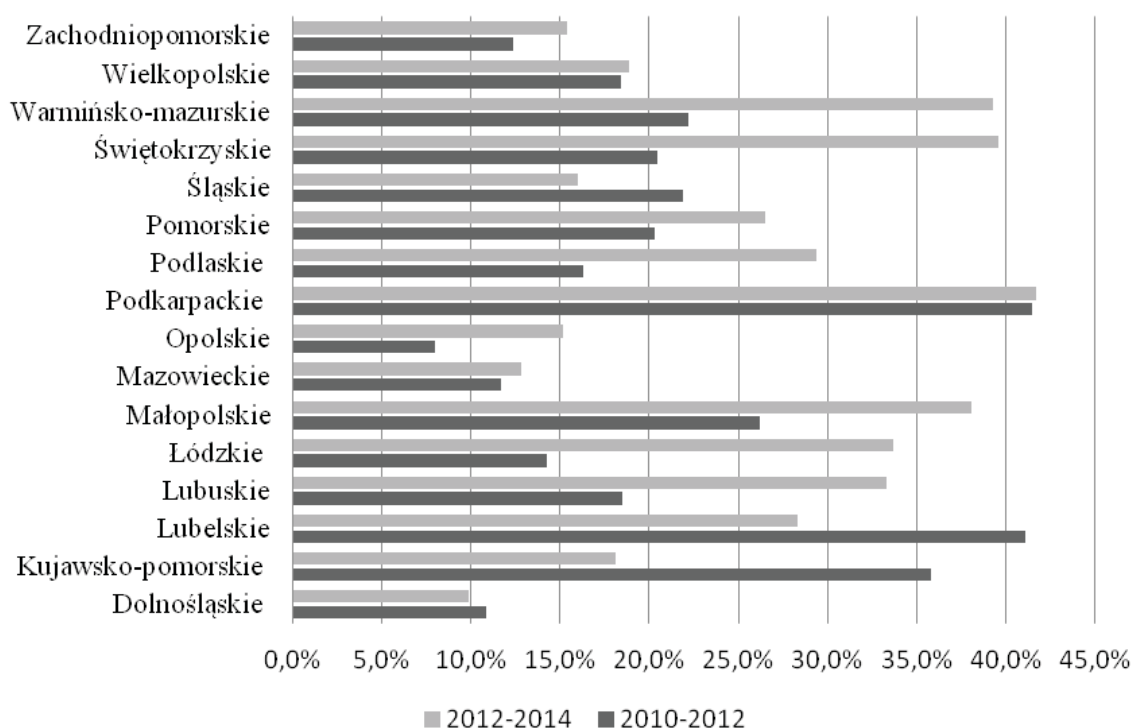
Poziom wsparcia publicznego dla działalności innowacyjnej w latach 2010-2014 w ujęciu regionalnym obrazują ryciny 9 i 10.

Ryc. 9. Przedsiębiorstwa przemysłowe, które w latach 2010-2014 otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną w % przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie według województw
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Największy udział przedsiębiorstw przemysłowych, które otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną w latach 2010-2012 wystąpił w województwie podlaskim i wyniósł 35,1% przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie. Poziom badanych przedsiębiorstw w województwie lubelskim stanowił 23,5%. W okresie 2012-2014 największy poziom wsparcia w zakresie działalności innowacyjnej zyskało województwo małopolskie – 47,6%.

Wsparcie działalności innowacyjnej dla przedsiębiorstw z sektora usług w latach 2010-2014 przedstawiono na rycinie 10.

Ryc. 10. Przedsiębiorstwa z sektora usług, które w latach 2010-2014 otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną w % przedsiębiorstw z sektora usług aktywnych innowacyjnie według województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wśród przedsiębiorstw z sektora usług największy poziom wsparcia z zakresu działalności innowacyjnej w obu przedziałach czasowych wykazało województwo podkarpackie - w granicach 42%. Udział badanych przedsiębiorstw z regionu Lubelszczyzny w latach 2010-2012 wyniósł 41,1% przedsiębiorstw z sektora usług aktywnych innowacyjnie, zaś w latach 2012-2014 – 28,3%.

Badane ekonomiczne aspekty działalności innowacyjnej są bardzo istotne w określaniu poziomu potencjału regionu. Wskaźniki z zakresu działalności innowacyjnej wykorzystuje się przy tworzeniu różnych strategii i programów. Znajdują się one m.in. w bazie Strateg, która służy do monitorowania i programowania polityki rozwoju w Polsce, na poziomie krajowym, ponadregionalnym, wojewódzkim (GUS, 2015).

Wnioski

Znaczną rolę w umacnianiu konkurencyjności odgrywa innowacyjność. Budowanie skutecznej strategii rozwoju organizacji opartej na innowacjach daje możliwość reagowania na zmiany zachodzące w otoczeniu konkurencyjnym. Innowacje umożliwiają kreowanie nowych rozwiązań przyczyniających się do obniżenia kosztów jak również budowania atrakcyjnej oferty w oparciu o zmieniające się preferencje konsumentów. Odpowiednio dobrane typy innowacji dają możliwość rozwoju przedsiębiorstwa w każdej dziedzinie prowadzonej działalności.

Działalność innowacyjna w Polsce występuje na dosyć niskim poziomie wobec krajów Unii Europejskiej. Województwo lubelskie posiada potencjał innowacyjny lecz nie jest on w pełni wykorzystywany. Wyznaczone strategię przedsiębiorstw powinny być spójne z posiadanymi zasobami regionu. Efektywne wykorzystanie zasobów w prowadzonej działalności innowacyjnej daje możliwość rozwoju gospodarczego oraz wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw oraz regionów. W województwie lubelskim w ostatnich latach 2012-2014 odnotowano wzrost liczby przedsiębiorstw innowacyjnych, a ich udział przekroczył średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w całym kraju. Mimo to, istnieje brak zaangażowania przedsiębiorstw w prowadzenie działalności innowacyjnej. Niski poziom nakładów ponoszonych na aktywność innowacyjną nie sprzyja rozwojowi regionu lubelskiego. Z pewnością wiąże się to również z niskim PKB per capita w badanym województwie. Wdrażana działalność innowacyjna nie przekłada się na sukces ekonomiczny regionu, o czym świadczy niski udział przychodów ze sprzedaży innowacyjnych produktów. Słabą stroną województwa lubelskiego jest brak zaufania przedsiębiorców wobec nowatorskich rozwiązań. Jedną z barier jest również niski poziom współpracy przedsiębiorstw województwa lubelskiego z innymi podmiotami gospodarczymi. Należy zadbać o publiczne wsparcie działalności innowacyjnej, gdyż w sektorze przemysłowym – szczególnie ważnym dla województwa lubelskiego, jest stosunkowo niskie.

Analiza poziomu aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw województwa lubelskiego dowiodła, że w dalszym ciągu istnieje potrzeba zwiększania świadomości przedsiębiorców w zakresie rozwoju opartego na wiedzy i kreatywności. Istniejące braki należy likwidować przy pomocy prowadzenia polityki proinnowacyjnej, jak również zwalczania barier utrudniających aktywność innowacyjną przedsiębiorstw.

Niezwykle istotne jest również nowe podejście do polityki innowacyjności, która wprowadza tzw. inteligentne specjalizacje regionu. Ich celem jest optymalne wykorzystanie potencjału poszczególnych regionów poprzez dopasowanie w ramach trójkąta: nauka – edukacja – gospodarka. Te założenia, jak również inne narzędzia i instrumenty, wskazane są w Regionalnej Strategii Innowacji

Województwa Lubelskiego do 2020 roku. Województwo lubelskie, poprzez obecność uczelni publicznych, prywatnych, a także instytutów badawczych, jest jednym z najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce. Również pod względem liczby klastrów i inicjatyw klastrowych województwo lubelskie plasuje się wysoko. Jest to dość dobry prognostyk do tego, aby w perspektywie kilku następnych lat przedsiębiorstwa województwa lubelskiego charakteryzowały się coraz większym potencjałem innowacyjnym, ale do tego potrzebne jest jeszcze większe zaangażowanie w proces tworzenia i wdrażania innowacji zarówno samych przedsiębiorstw, jak również administracji, sektora B + R oraz mieszkańców regionu (<http://www.rsi.lubelskie.pl/index.php/regionalna-strategia-innowacji>).

Piśmiennictwo

1. Goszka W. (2008), *Potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa*. Ekonomia i Organizacja Przedsiębiorstwa, nr 9.
2. GUS (2006), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2002-2004*, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
3. GUS (2010), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2006 – 2009*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
4. GUS (2011), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2008 – 2010*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
5. GUS (2012), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2009 – 2011*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
6. GUS (2013), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2010 – 2012*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
7. GUS (2014), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011 – 2013*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
8. GUS (2015), *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2012 – 2014*. Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa.
9. Knap-Stefaniuk A. (2010), *Innowacje a konkurencyjność przedsiębiorstw*. Zarządzanie Zmianami Biuletyn POU, 5(39).
10. Knosala R., Boratyńska – Sala A., Jurczyk – Bunkowska M., Moczala A. (2014), *Zarządzanie innowacjami*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
11. Niedzielski P. (2005), *Rodzaje innowacji w: Innowacje i transfer technologii – Słownik pojęć*. W: K.B. Matusiak (red.), PARP, Warszawa, s. 75.
12. Niedzielski P., Markiewicz J., Rychlik L., Rzewuski T. (2007), *Innowacyjność w działalności przedsiębiorstw. Kompendium wiedzy*. Wydawnictwo US, Szczecin.

13. Perenc J., Hołub–Iwan J. (2011), *Innowacje w rozwijaniu konkurencyjności firm*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
14. Podręcznik Oslo (2008), *Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji*. OECD i Eurostat, Warszawa (wydanie polskie).
15. Popławski W., Sudolska A., Zastempowski M. (2008), *Współpraca przedsiębiorstw w Polsce w procesie budowania ich potencjału innowacyjnego*. Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
16. Schumpeter J. (1960), *Teoria rozwoju gospodarczego*. Wydawnictwo PWN, Warszawa.

Źródła internetowe

1. <http://www.rsi.lubelskie.pl/index.php/regionalna-strategia-innowacji>. dostęp 14.04.2016.

Liczba znaków ze spacjami: 42 597